Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

6. september 2012*

»Retternes kompetence på det civil- og handelsretlige område — kompetence i sager om forbrugeraftaler — forordning (EF) nr. 44/2001 — artikel 15, stk. 1, litra c) — eventuel begrænsning af kompetencen angående aftaler vedrørende fjernsalg«

I sag C-190/11,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Oberster Gerichtshof (Østrig) ved afgørelse af 23. marts 2011, indgået til Domstolen den 22. april 2011, i sagen:

Daniela Mühlleitner

mod

Ahmad Yusufi

og

Wadat Yusufi,

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, J.-C. Bonichot, og dommerne K. Schiemann, L. Bay Larsen, C. Toader (refererende dommer) og E. Jarašiūnas,

generaladvokat: P. Cruz Villalón

justitssekretær: fuldmægtig C. Strömholm,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— D. Mühlleitner ved Rechtsanwalt C. Schönhuber

— A. Yusufi og W. Yusufi ved Rechtsanwälte U. Schwab og G. Schwab

— den tjekkiske regering ved M. Smolek og J. Vláčil, som befuldmægtigede

— den italienske regering ved G. Palmieri, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato M. Russo

* Processprog: tysk.

— den polske regering ved M. Szpunar og B. Majczyna, som befuldmægtigede

— den portugisiske regering ved L.I. Fernandes og S. Nunes de Almeida, som befuldmægtigede

— det Schweiziske Forbund ved D. Klingele, som befuldmægtiget

— Europa-Kommissionen ved A.-M. Rouchaud-Joët og M. Wilderspin, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 24. maj 2012,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 15, stk. 1, litra c), i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EFT 2001 L 12, s. 1, herefter »Bruxelles I-forordningen«).

2 Denne anmodning er indgivet i forbindelse med en sag mellem på den ene side Daniela Mühlleitner og på den anden side Ahmad Yusufi og Wadat Yusufi vedrørende ophævelse af en aftale om køb af et motorkøretøj på grund af skjulte mangler, tilbagebetaling af købsprisen og krav om erstatning.

Retsforskrifter

EU-retten

3 Artikel 13, stk. 1, nr. 3), i Bruxelleskonventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (EFT 1978 L 304, s. 1), som ændret ved de efterfølgende konventioner om nye medlemsstaters tiltrædelse af denne konvention (herefter »Bruxelleskonventionen«), har følgende ordlyd:

»I sager om kontrakter indgået af en person med henblik på brug, der må anses at ligge uden for hans erhvervsmæssige virksomhed, i det følgende benævnt »forbrugeren«, afgøres kompetencen efter bestemmelserne i denne afdeling, dog med forbehold af artikel 4 og artikel 5, nr. 5):

[…]

3) når sagen vedrører andre kontrakter, hvis formål er levering af tjenesteydelser eller løsøregenstande, og såfremt:

   a) fremsættelse af særligt tilbud eller reklamering i den stat, hvor forbrugeren har bopæl, er gået forud for kontraktens indgåelse, og

   b) forbrugeren i denne stat har foretaget de dispositioner, der er nødvendige til indgåelse af kontrakten.«

4 Det fremgår af 13. betragtning til Bruxelles I-forordningen vedrørende forsikringsaftaler, forbrugeraftaler og arbejdsaftaler, at det er ønskeligt at beskytte den svage part ved hjælp af kompetenceregler, der er gunstigere for denne parts interesser end de almindelige kompetenceregler.

5 Bruxelles I-forordningens artikel 2 fastslår princippet, hvorefter de personer, der har bopæl på en medlemsstats område, uanset deres nationalitet, skal sagsøges ved retterne i denne medlemsstat.

6 Bruxelles I-forordningens artikel 15, stk. 1, litra c), lyder således:

»I sager om aftaler indgået af en person (forbrugeren) med henblik på brug, der må anses at ligge uden for hans erhvervsmæssige virksomhed, afgøres kompetencen efter denne afdeling, jf. dog artikel 4 og artikel 5, nr. 5):

[…]

c) […] når aftalen er indgået med en person, der udøver erhvervsmæssig virksomhed i den medlemsstat, på hvis område forbrugeren har bopæl, eller på en hvilken som helst måde retter sådan virksomhed mod denne medlemsstat eller mod flere stater inklusive denne medlemsstat, og aftalen er omfattet af den pågældende virksomhed.«

7 Bruxelles I-forordningens artikel 16, stk. 1 og 2, er affattet således:

»1. Sager, som en forbruger agter at rejse mod sin medkontrahent, kan anlægges enten ved retterne i den medlemsstat, på hvis område medkontrahenten har bopæl, eller ved retten på det sted, hvor forbrugeren har bopæl.

2. Sager, som agtes rejst mod forbrugeren af forbrugerens medkontrahent, kan kun anlægges ved retterne i den medlemsstat, på hvis område forbrugeren har bopæl.«

8 Syvende betragtning til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 593/2008 af 17. juni 2008 om lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser (Rom I) (EUT L 177, s. 6, herefter »Rom I-forordningen«) fastsætter, at forordningens materielle anvendelsesområde og bestemmelser bør stemme overens med bestemmelserne i Bruxelles I-forordningen.

9 24. betragtning til Rom I-forordningen har følgende ordlyd:

»Særligt hvad angår forbrugeraftaler […] er det af hensyn til overensstemmelsen med [Bruxelles I-forordningen] nødvendigt dels at lægge begrebet »det land, virksomheden er rettet mod« til grund som betingelse for anvendelse af forbrugerbeskyttelsesreglen, dels at sikre, at dette begreb fortolkes ensartet i [Bruxelles I-forordningen] og nærværende forordning, hvorved bemærkes, at det i en fælles erklæring fra Rådet og Kommissionen angående artikel 15 i [Bruxelles I-forordningen] anføres, at det for at artikel 15, stk. 1, litra c), finder anvendelse, »ikke er tilstrækkeligt, at en virksomhed retter sine aktiviteter mod forbrugerens domicilland eller mod flere medlemsstater, heriblandt forbrugerens domicilland, der skal også være indgået en kontrakt som led i disse aktiviteter«. I erklæringen erindres der videre om, at den omstændighed, »at der er adgang til et netsted på internet, ikke er tilstrækkeligt til, at artikel 15 finder anvendelse, det kræves også, at der på dette netsted opfordres til at indgå fjernkontrakter, og at der faktisk er indgået en fjernkontrakt, uanset hvordan det er sket. I den forbindelse er det sprog eller den valuta, der benyttes på internet-siden, ikke relevant«.«

10 Rom I-forordningens artikel 6, stk. 1, fastslår:

»1. Med forbehold af artikel 5 og 7 er en aftale, som en fysisk person med henblik på brug, der må anses for at ligge uden for vedkommendes erhvervsmæssige virksomhed (»forbrugeren«), indgår med en anden person, der handler som led i sin erhvervsmæssige virksomhed (»den erhvervsdrivende«), underlagt loven i det land, hvor forbrugeren har sit sædvanlige opholdssted, forudsat at den erhvervsdrivende:

a) udøver sin erhvervsmæssige virksomhed i det land, hvor forbrugeren har sit sædvanlige opholdssted, eller

b) på en hvilken som helst måde retter sådan virksomhed mod dette land eller mod flere lande, inklusive dette land

og aftalen er omfattet af sådan virksomhed.«

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

11 Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen og sagens akter, at Daniela Mühlleitner, der bor i Østrig, over internettet søgte en bil af tysk mærke, til privat brug. Efter at have logget ind på den tyske søgeplatform ved navn »www.mobil[e].de« specificerede hun det ønskede køretøjs mærke og model, hvorved hun således fik en liste over køretøjer svarende til de specificerede egenskaber.

12 Idet hun havde valgt det køretøj, der passede bedst til søgekriterierne, sendte hun et bud tilbage til de sagsøgte, Ahmad Yusufi og Wadat Yusufi, som driver en automobilforhandling gennem interessentskabet Autohaus Yusufi GbR (herefter »Autohaus Yusufi«), der har hjemsted i Hamburg (Tyskland).

13 For at få mere fyldestgørende oplysninger om det på nævnte søgeplatform foreslåede køretøj kontaktede Daniela Mühlleitner de sagsøgte på det telefonnummer, der fremgik af Autohaus Yusufis hjemmeside, og som indeholdt en international landekode. Det pågældende køretøj var ikke længere disponibelt, hvorefter hun blev tilbudt et andet køretøj, som hun ved en senere e-mail fik nærmere detaljer om. I e-mailen blev det ligeledes præciseret, at sagsøgerens østrigske nationalitet ikke udgjorde en hindring for erhvervelsen af et køretøj hos de sagsøgte.

14 Efterfølgende rejste Daniela Mühlleitner til Tyskland og købte ved købsaftale, underskrevet den 21. september 2009 i Hamburg, det omhandlede køretøj, som hun overtog med det samme, til en pris af 11 500 EUR, af Ahmad Yusufi og Wadat Yusufi.

15 Tilbage i Østrig opdagede Daniela Mühlleitner, at det købte køretøj var behæftet med væsentlige mangler, og anmodede følgelig de sagsøgte om at reparere det.

16 Idet de sagsøgte afviste at reparere køretøjet, har Daniela Mühlleitner indbragt sagen for hendes hjemting, Landesgericht Wels (Østrig), med påstand om ophævelse af aftalen om køb af køretøjet, som hun gør gældende at have indgået som forbruger med en virksomhed, der havde rettet sin erhvervsmæssige virksomhed mod Østrig, hvilken situation er omfattet af Bruxelles I-forordningens artikel 15, stk. 1, litra c).

17 De sagsøgte har bestridt Daniela Mühlleitners status som »forbruger« og de østrigske domstoles internationale kompetence, idet de har anført, at sagen burde indbringes for de kompetente tyske domstole. De har ligeledes gjort gældende, at de ikke har rettet deres virksomhed mod Østrig, og at sagsøgeren indgik aftalen på virksomhedens hjemsted i Tyskland.

18 Den 10. maj 2010 afviste førsteinstansen, Landesgericht Wels, sagen, idet den erklærede ikke at have kompetence. Skønt den ikke anfægtede Daniela Mühlleitners status som »forbruger«, fandt retten ikke, at muligheden for at konsultere Autohaus Yusufis hjemmeside i Østrig var tilstrækkeligt til at begrunde kompetence for de østrigske domstole, og fandt, at grundlaget for aftalens indgåelse havde været sagsøgerens opringning, og at det ikke fulgte af den e-mail, som var blevet sendt efterfølgende, at de sagsøgte havde rettet deres virksomhed mod Østrig. Daniela Mühlleitner appellerede denne afgørelse til Oberlandesgericht Linz.

19 Den 17. juni 2010 stadfæstede nævnte ret førsteinstansens afgørelse. Appelinstansen anfægtede heller ikke Daniela Mühlleitners status som »forbruger«, men idet den henviste til den fælles erklæring fra Rådet og Kommissionen vedrørende Bruxelles I-forordningens artikel 15 og 73, som blev fremsat i

forbindelse med vedtagelsen af forordningen (herefter »den fælles erklæring«), ifølge hvilken en udelukkende »passiv« internetside ikke er tilstrækkelig til at antage, at en virksomhed er rettet mod forbrugerstaten, anførte den, at Autohaus Yusufis hjemmeside havde en sådan »passiv« sides kendetegn. Endvidere fastslog retten, idet den bemærkede, at det følger af den fælles erklæring, at aftalen skal vedrøre fjernsalg, at dette ikke var tilfældet i denne sag. Denne ret meddelte ikke desto mindre tilladelse til »revisionsanke«, idet den anerkendte, at den fælles erklærings juridiske rækkevidde var omstridt.

20 Daniela Mühlleitner iværksatte herefter »revisionsanke« til prøvelse af denne dom ved Oberster Gerichtshof.

21 Således som det fremgår af sagsakterne, fandt nævnte ret, at de sagsøgte havde rettet deres virksomhed mod Østrig som omhandlet i Bruxelles I-forordningens artikel 15, stk. 1, litra c), henset til muligheden for at konsultere Autohaus Yusufis hjemmeside i Østrig og til den omstændighed, at der havde været kontakt mellem de kontraherende parter på afstand via telefon og e-mail.

22 Ved en dom af 9. november 2010 besluttede Oberster Gerichtshof alligevel at udsætte sagen i afventning af dommen fra Domstolen i sagen Pammer og Hotel Alpenhof (dom af 7.12.2010, forenede sager C-585/08 og C-144/09, Sml. I, s. 12527), som nærmere skulle fastlægge begrebet »virksomhed, der er rettet mod forbrugerens bopælsstat«.

23 Afsigelsen af dommen styrkede Oberster Gerichtshof i dens overbevisning om, at Ahmad Yusufi og Wadat Yusufi havde rettet deres erhvervsmæssige virksomhed mod Østrig. Denne ret betvivlede heller ikke Daniela Mühlleitners status som »forbruger«.

24 Alligevel ønsker førnævnte ret oplyst, om det følger af præmis 86 og 87 i dommen i sagen Pammer og Hotel Alpenhof, at Bruxelles I-forordningens artikel 15, stk. 1, litra c), alene finder anvendelse på aftaler vedrørende fjernsalg.

25 Under disse omstændigheder har Oberster Gerichtshof besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Forudsætter anvendelsen af artikel 15, stk. 1, litra c), i [Bruxelles I-forordningen], at der er blevet indgået aftale vedrørende fjernsalg mellem forbrugeren og den erhvervsdrivende?«

Om det præjudicielle spørgsmål

26 Indledningsvis bemærkes, at Bruxelles I-forordningens artikel 15, stk. 1, litra c), udgør en undtagelse fra såvel hovedreglen om kompetence, der fremgår af forordningens artikel 2, stk. 1, hvorefter kompetencen lægges hos retterne i den medlemsstat, på hvis område sagsøgte har bopæl, som den specielle kompetenceregel, der fremgår af samme forordnings artikel 5, nr. 1), hvorefter den kompetente ret i sager om kontraktforhold er retten på det sted, hvor den forpligtelse, der ligger til grund for sagen, er opfyldt eller skal opfyldes (jf. dommen i sagen Pammer og Hotel Alpenhof, præmis 53).

27 Derfor må en sådan undtagelse nødvendigvis undergives en snæver fortolkning, idet en undtagelse eller en afvigelse til en generel regel skal fortolkes indskrænkende.

28 Det bemærkes herefter, at de begreber, der anvendes i Bruxelles I-forordningen – navnlig i forordningens artikel 15, stk. 1, litra c) – skal fortolkes selvstændigt, først og fremmest ud fra forordningens opbygning og formål, for at sikre forordningens ensartede anvendelse i alle medlemsstaterne (jf. i denne retning dom af 20.1.2005 sag C-27/02, Engler, Sml. I, s. 481, præmis 33, såvel som dommen i sagen Pammer og Hotel Alpenhof, præmis 55).

29 I denne forbindelse har Domstolen allerede truffet afgørelse om, at artikel 15, stk. 1, litra c), i det ved Bruxelles I-forordningen indførte system, således som det fremgår af 13. betragtning til forordningen, indtager samme plads og opfylder samme funktion vedrørende beskyttelse af forbrugeren som den svage part som Bruxelleskonventionens artikel 13, stk. 1, nr. 3) (jf. dom af 14.5.2009, sag C-180/06, Ilsinger, Sml. I, s. 3961, præmis 41).

30 Endelige bør det præciseres, at der ikke er anledning til at undersøge, om Ahmad Yusufi og Wadat Yusufis erhvervsmæssige virksomhed var rettet mod Østrig, idet den forelæggende ret allerede har anset denne betingelse for opfyldt.

31 Det er i lyset af disse betragtninger, at det forelagte spørgsmål skal besvares.

32 Med det præjudicielle spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om Bruxelles I-forordningens artikel 15, stk. 1, litra c), skal fortolkes således, at den forudsætter, at der er blevet indgået aftale vedrørende fjernsalg mellem forbrugeren og den erhvervsdrivende. I denne forbindelse har den forelæggende ret rejst spørgsmålet om, hvorvidt det følger af præmis 86 og 87 i dommen i sagen Pammer og Hotel Alpenhof, at anvendelsesområdet for Bruxelles I-forordningens artikel 15, stk. 1, litra c), alene er begrænset til forbrugeraftaler vedrørende fjernsalg.

33 I så henseende er det korrekt, at selv om Bruxelles I-forordningens artikel 15, stk. 1, litra c), tilsigter at beskytte forbrugerne, medfører dette dog ikke, at denne beskyttelse er absolut (jf. dommen i sagen Pammer og Hotel Alpenhof, præmis 70). Nødvendigheden af en indgåelse af forbrugeraftaler vedrørende fjernsalg er endvidere nævnt i den fælles erklæring og i 24. betragtning til Rom I-forordningen, som gentager den fælles erklæring.

34 Alle de regeringer, som har fremsat bemærkninger, såvel som Kommissionen, har fremført argumenter vedrørende ordlydsfortolkning, tilblivelse og formålsfortolkning af denne bestemmelse, som taler for et benægtende svar på det præjudicielle spørgsmål.

35 Det skal først og fremmest fastslås, at anvendelsen af Bruxelles I-forordningens artikel 15, stk. 1, litra c), ikke udtrykkelig er betinget af den omstændighed, at aftalerne, som er omfattet af bestemmelsens anvendelsesområde, er indgået som fjernsalg.

36 Det følger således af denne bestemmelses ordlyd, at den finder anvendelse, når to særlige betingelser er opfyldt. Det er således for det første nødvendigt, at den erhvervsdrivende udøver sin erhvervsmæssige virksomhed i den medlemsstat, hvor forbrugeren har bopæl, eller at han på en hvilken som helst anden måde retter sådan virksomhed mod denne medlemsstat eller mod flere stater inklusive denne medlemsstat, og for det andet, at den omtvistede aftale er omfattet af den pågældende virksomhed.

37 Det bemærkes desuden, at det i begrundelsen til forslaget til Rådets forordning (EF) om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område, forelagt af Kommissionen i Bruxelles den 14. juli 1999 (KOM(1999) 348 endelig), antages af denne institution, at »den betingelse, der var indeholdt i den gamle artikel 13 [i Bruxelleskonventionen], om, at forbrugeren i sin egen medlemsstat skal have foretaget de dispositioner, der er nødvendige til indgåelse af aftalen, [er] bortfaldet, hvilket indebærer, at artikel 15, stk. 1, nr. 3), [nu Bruxelles I-forordningens artikel 15, stk. 1, litra c)] også finder anvendelse på aftaler indgået i en anden medlemsstat end forbrugerens hjemland«.

38 Domstolen har endvidere konstateret, at ordlyden af Bruxelles I-forordningens artikel 15, stk. 1, ikke i enhver henseende er identisk med ordlyden af Bruxelleskonventionens artikel 13, stk. 1. Den har særligt lagt til grund, at de betingelser for anvendelse, som forbrugeraftaler skal opfylde, nu er formuleret mere generelt end tidligere med henblik på at sikre bedre beskyttelse af forbrugerne med hensyn til de nye former for kommunikationsmidler og udviklingen af elektronisk handel (jf. dommen i sagen Pammer og Hotel Alpenhof, præmis 59).

39 EU-lovgiver har således erstattet de betingelser, der var pålagt dels den erhvervsdrivende, om, at denne skulle have fremsat et særligt tilbud eller reklameret i forbrugerens bopælsstat, dels forbrugeren, om, at denne i den nævnte stat skulle have udført de handlinger, der var nødvendige til indgåelse af aftalen, med nogle betingelser, der alene finder anvendelse i forhold til den erhvervsdrivende (jf. dommen i sagen Pammer og Hotel Alpenhof, præmis 60).

40 I den forbindelse er det ikke uden betydning, at der i Europa-Parlamentets rapport fra Udvalget om Retlige Anliggender og det Indre Marked af 18. september 2000 om forslaget til den fremtidige Bruxelles I-forordning (dok. A5-0253/2000, ændring nr. 23 og bemærkninger hertil) er taget hensyn til debatten om muligheden for at tilføje den betingelse, hvorefter forbrugeraftaler skal vedrøre fjernsalg, såvel som de argumenter, der førte til, at en sådan ændring ikke blev vedtaget.

41 Den nye formulering, der er mindre restriktiv end Bruxelleskonventionens tidligere artikel 13, afspejler sig, således som generaladvokaten har anført i punkt 17 i forslaget til afgørelse, også i de aftaler, der er parallelle med Bruxelleskonventionen og Bruxelles I-forordningen, bl.a. i artikel 15, stk. 1, litra c), i den konvention, der er knyttet til Rådets afgørelse 2007/712/EF af 15. oktober 2007 om undertegnelse på vegne af Fællesskabet af konventionen om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EUT L 339, s. 1).

42 For det andet skal det for så vidt angår formålsfortolkningen af Bruxelles I-forordningens artikel 15, stk. 1, litra c), bemærkes, at tilføjelsen af en betingelse knyttet til indgåelsen af forbrugeraftaler vedrørende fjernsalg vil gå imod det formål, som denne bestemmelse forfølger i sin nye, mindre restriktive formulering, bl.a. formålet om beskyttelsen af forbrugeren, der er den svage part i aftalen.

43 For det tredje har Domstolen for så vidt angår dommen i sagen Pammer og Hotel Alpenhof i nævnte doms præmis 86 og 87 ved besvarelsen af de af selskabet Hotel Alpenhof fremførte anbringender, ifølge hvilke Bruxelles I-forordningens artikel 15, stk. 1, litra c), ikke kunne finde anvendelse, da aftalen med forbrugeren var indgået på stedet og ikke vedrørende fjernsalg, fastslået, at disse argumenter var virkningsløse i dette tilfælde, idet reservationen af hotelværelset og bekræftelsen deraf var foretaget på afstand.

44 Som generaladvokaten har anført i punkt 36-38 i forslaget til afgørelse i denne sag, må det konstateres, at præmis 86 og 87 i førnævnte dom alene udgør Domstolens besvarelse af de af selskabet Hotel Alpenhof fremsatte anbringender, uden at det er muligt at udvide deres rækkevidde til de særlige omstændigheder i denne sag. Det står fast, at den afgørende betingelse, som anvendelsen af Bruxelles I-forordningens artikel 15, stk. 1, litra c), er underlagt, er betingelsen vedrørende erhvervsmæssig virksomhed, som er rettet mod forbrugerbopælsstaten. I denne forbindelse udgør såvel fjernkontakt, som den i hovedsagen omhandlede, som reservationen af en vare eller en ydelse foretaget på afstand og, så meget desto mere, indgåelsen af en forbrugeraftale vedrørende fjernsalg tegn på aftalens tilknytning til en sådan virksomhed.

45 På baggrund af det ovenstående skal det forelagte spørgsmål besvares med, at Bruxelles I-forordningens artikel 15, stk. 1, litra c), skal fortolkes således, at den ikke forudsætter, at der er blevet indgået aftale vedrørende fjernsalg mellem forbrugeren og den erhvervsdrivende.

Sagens omkostninger

46 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Fjerde Afdeling) for ret:

Artikel 15, stk. 1, litra c), i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område skal fortolkes således, at den ikke forudsætter, at der er blevet indgået aftale vedrørende fjernsalg mellem forbrugeren og den erhvervsdrivende.

Underskrifter